Sisäministeriö LAUSUNTO

MMO Rekola Maija (SM) 20.04.2018

Viite
K 6/2018 vp

Asia
Lakivaliokunnan kuuleminen 25.04.2018 klo 09:30; K 6/2018 vp

Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomus eduskunnalle 2018

Yhdenvertaisuusvaltuutettu on kertomuksessaan eduskunnalle 2018 esittänyt, että ihmiskaupan uhrien auttamista koskevaa lainsäädäntöä tulisi selkiyttää. Yhdenvertaisuusvaltuutetun suosituksen mukaisesti ihmiskaupan uhrien erityisasemaa palveluiden saajina parannettaisiin säätämällä erillislaki sosiaali- ja terveysministeriön johdolla.

Sisäministeriön maahanmuutto-osasto suhtautuu myönteisesti siihen, että sosiaali- ja terveysministeriön johdolla käynnistettäisiin kokonaisselvitys ihmiskaupan uhrien auttamista koskevan lainsäädännön uudistamisesta.

Maahanmuutto-osaston näkemyksen mukaisesti on olennaista, että ihmiskaupan uhrien auttamisen käytännön työssä saatu tieto saataisiin osaksi vastuutahojen päätöksentekoa, jolloin operationaalisella tasolla nousseisiin ongelmiin pystyttäisiin reagoimaan. Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksessa useissa suosituksissa vastuutahona on sosiaali- ja terveysministeriö. Kokonaisuudistuksen yhteydessä tulisikin selvittää onko tarkoituksenmukaista, että sisäministeriön hallinnonala on kokonaisvaltaisessa vastuussa ihmiskaupan uhrien auttamista koskevasta lainsäädännöstä ja seurannasta, erityisesti kun otetaan huomioon, että ihmiskaupan uhrit voivat olla Suomen kansalaisia. Kokonaisselvityksen yhteydessä voitaisiin selvittää myös muut ihmiskaupan uhrien auttamiseen liittyvät yhdenvertaisuusvaltuutetun antamat suositukset, kuten resurssikysymykset.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksessa suositellaan, että ihmiskaupan uhrin jatkuvaluonteisen oleskeluluvan perusteita muutettaisiin siten, että jatkuvan oleskeluluvan saamiseksi riittäisi uhrin "haavoittuva asema" nykyisen "erityisen haavoittuvan aseman" sijaan. Kertomuksen mukaan haasteena näyttäytyy soveltamiskäytännön ennakoimattomuus.

Maahanmuuttoviraston tehdessä oleskelulupapäätöstä arvioidaan yksilöllisen inhimillisen syyn yhteydessä ihmiskaupan uhrien oleskeluluvan täyttyminen. Kun päätöksessä on hyväksytty, että henkilö on joutunut ihmiskaupan uhriksi, arvioidaan oleskelulupaosiossa molempien lupatyyppien edellytysten täyttyminen. Yksilöllisen inhimillisen syyn ja ihmiskaupan uhrin oleskeluluvan kriteerit edellytysten täyttymiselle ovat erilaiset, vaikka ne antavat samat oikeudet. Jatkuva lupa ihmiskaupan uhrina edellyttää erityisen haavoittuvaa asemaa, yksilöllisessä inhimillisessä syyssä puhutaan haavoittuvasta asemasta.

Maahanmuuttovirasto arvioi yksilöllisesti oleskelulupaharkintaa tehdessään täyttyykö haavoittuva tai erityisen haavoittuva asema. Arviointikriteerejä ovat esimerkiksi terveydentila, turvaverkko, koulutus, perheen kokonaistilanne, ikä ja mielenterveys. Vaikka ihmiskaupan oleskeluluvan kriteeri erityisen haavoittuvasta asemasta ei täyttyisi, ihmiskaupan uhri on usein haavoittuvassa asemassa. Oleskeluluvan edellytykset yksilöllisestä inhimillisestä syystä voivat siis täyttyä, kun arvioidaan ihmiskaupan uhriksi joutumista ja muita asiassa vaikuttavia seikkoja.

Maahanmuutto-osasto toteaa, että tällä hetkellä ei ole vireillä hanketta, jossa oltaisiin muuttamassa ihmiskaupan uhrille myönnettävän oleskeluluvan edellytyksiä ja mahdolliseen soveltamiskäytännön ennakoimattomuuteen voidaan vastata suosituksien ja ohjeistuksien kautta ilman lainsäädäntömuutoksia.